DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: ondertekening Saneringsovereenkomst Vlaamse Regering – 3M

Samenvatting

In het kader van de PFAS-verontreiniging in (de omgeving van) Zwijndrecht voorzag de Vlaamse Regering, onder coördinatie van de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme Zuhal Demir, in een gecoördineerde juridische aanpak van alle procedures en adviezen die betrekking hebben op de PFAS-verontreiniging door 3M.

Diverse onderhandelingsgesprekken leidden recent tot de opmaak van een evenwichtige 'Saneringsovereenkomst' tussen 3M en de Vlaamse overheid. Het betreft een globale en geïntegreerde regeling, die toelaat op efficiënte wijze en met een gegarandeerd resultaat de verschillende aspecten van de PFAS-problematiek veroorzaakt door 3M in Zwijndrecht op te lossen. Hierdoor kan nu reeds tegemoet gekomen worden aan de noden van de burgers en de overheid.

De Vlaamse Regering bevestigt haar akkoord met de inhoud van het ontwerp van de Saneringsovereenkomst en mandateert de Vlaamse Minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme Zuhal Demir om de Saneringsovereenkomst te ondertekenen namens het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap. Om een globale en éénduidige aanpak van de PFAS-problematiek t.a.v. 3M te waarborgen zal de minister eveneens ondertekenen voor de betrokken agentschappen met rechtspersoonlijkheid, zijnde de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

- Omgeving en Natuur (beleidsdomein Omgeving);
- Algemeen mobiliteitsbeleid, weginfrastructuur en beleid, en waterinfrastructuur en beleid (beleidsdomein Mobiliteit en Openbare werken); en
- Gezondheids- en woonzorg, en zorginfrastructuur (beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin).

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Er zijn geen vorige beslissingen en adviezen.

//

2. INHOUD

In het kader van de PFAS-verontreiniging door 3M in (de omgeving van) Zwijndrecht betekende de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme Zuhal Demir op 7 september 2021 namens het Vlaams Gewest een ingebrekestelling aan 3M om deze verantwoordelijk te stellen voor de volledige factuur van de aangerichte vervuiling, inclusief de sanering en de afgeleide milieu-, economische en gezondheidsschade. De Vlaamse Regering trad vervolgens op als slagkrachtige overheid door te voorzien in een gecoördineerde juridische aanpak van alle procedures en adviezen die betrekking hebben op de PFAS-verontreiniging door 3M om zo een optimale onderhandelingspositie te bewerkstelligen. Zo werden, onder coördinatie van de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme Zuhal Demir, de onderhandelingsgesprekken met 3M aangevat en gevoerd om bij voorkeur binnen het kader van een minnelijke oplossing tot een schadevergoeding en snelle sanering van de site te Zwijndrecht en omgeving te komen. De uitgangsprincipes hierbij waren steeds de volgende:

- Garanties dat de volksgezondheid niet in het gedrang komt;
- 'De vervuiler betaalt': 3M moet financiële zekerheid geven over de sanering van door haar veroorzaakte verontreiniging;
- Volledige transparantie van 3M over de verontreiniging die wordt veroorzaakt door haar activiteiten.

Na diverse gesprekken, die desgevallend plaatsvonden in aanwezigheid van de andere betrokken kabinetten - namelijk Mobiliteit en Openbare werken en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – werd recent een akkoord bereikt met 3M in de vorm van een Saneringsovereenkomst om tot een minnelijke oplossing te komen met de Vlaamse overheid. Deze Saneringsovereenkomst vertrekt van volgende krachtlijnen:

1. Sanering van de omgeving van 3M (investering van 115 miljoen euro in waterzuiveringsinfrastructuur op site 3M en stellen financiële zekerheid t.b.v. 250 miljoen euro voor de sanering van de site en de omgeving van 3M, met uitdrukkelijke erkenning dat de saneringsaansprakelijkheid en – plicht van 3M niet beperkt is tot 250 miljoen euro);
2. Een derdenbeding ten gunste van Lantis t.b.v. van een totaal van 100 miljoen euro (schadevergoeding t.b.v. 50 miljoen euro, het leveren van ondersteunende diensten door 3M t.b.v. 50 miljoen euro);
3. Een forfaitaire schadevergoeding voor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest ten gunste van t.b.v. 100 miljoen euro;
4. 3M engageert zich tot het uitwerken van een regeling om burgers te vergoeden voor bepaalde onkosten die zij bij verbouwingen moeten maken ten gevolge van de PFAS-verontreiniging veroorzaakt door 3M, zoals de opmaak van technische verslagen;
5. 3M engageert zich tot het uitwerken van een schaderegeling voor definitieve schade voor landbouwers, conform procedure zoals de schaderegeling ter vergoeding van de schade ten gevolge van de no regretmaatregelen is tot stand gekomen;
6. Een transparantieclausule (website met een overzicht van de door 3M geëmitteerde fluoriden en informatie over verontreiniging, sanering, omgevings- en gezondheidsrisico's, ieder kwartaal briefing over het verloop van de sanering en de omgevings- en gezondheidsrisico's zowel via een publieke bijeenkomst als bilateraal overleg met gemeente Zwijndrecht en gewestelijke handhavingsdiensten;
7. 3M doet afstand van haar openstaande aanspraken op ecologiesubsidies en compensaties voor indirecte emissiekosten ten bedrage van 1.326.000,10 euro;
8. Een clausule in verband met afstand van rechtsvordering. 3M doet enerzijds afstand van alle hangende beroepen. De Vlaamse overheid doet anderzijds afstand voor alle onkosten gemaakt i.v.m. PFAS-verontreiniging te Zwijndrecht zoals kosten inzake medische opvolging, biomonitoring, bloedonderzoek, toxicologische en epidemiologische studies, het verwijderen of beheren van sediment in de Schelde. Daarnaast doet de Vlaamse Overheid ook afstand

van rechtsvordering voor de door PFAS-veroorzaakte meerkosten voor het grondverzet dat nodig is voor publieke infrastructuurprojecten. Deze afstand van geding moet echter samen worden gelezen met de erkenning van 3M dat aan haar saneringsplicht conform het Bodemdecreet geen afbreuk wordt gedaan door de onderhavige Saneringsovereenkomst. Met andere woorden: de Vlaamse Overheid zal in het kader van infrastructuurwerken niet moeten instaan voor de saneringskosten van gronden die onder de saneringsplicht van 3M ressorteren en die niet, of slechts na sanering worden onderworpen aan de grondverzetsregeling in het kader van publieke infrastructuurwerken.

De bovenstaande krachtlijnen garanderen de financiële zekerheid dat er snel zal worden gesaneerd en de vervuiler, zijnde 3M, ook daadwerkelijk zal betalen. Daarnaast bevat de Saneringsovereenkomst van 3M ook een billijke schadevergoeding en wordt er financiële ruimte gecreëerd om een actief preventiebeleid uit te tekenen en de verschillende overheidsentiteiten te vergoeden voor de schade die zij hebben geleden ten gevolge van de PFAS-verontreiniging. De vooropgestelde doelstellingen ('snelle sanering om de volksgezondheid te garanderen' en 'de vervuiler betaalt') worden door deze Saneringsovereenkomst dan ook gehonoreerd.

Ingevolge de ondertekening van deze evenwichtige Saneringsovereenkomst worden gerechtelijke procedures en de ermee gepaarde gaande kosten en ernstige vertragingen (bv. ingevolge het lopend strafonderzoek of discussies omtrent causaal verband) bij de uitvoering van de sanering vermeden. Het betreft een globale en geïntegreerde regeling, die toelaat op efficiënte wijze en met een gegarandeerd resultaat de verschillende aspecten van de PFAS-problematiek veroorzaakt door 3M in Zwijndrecht op te lossen. Hierdoor kan nu reeds tegemoet gekomen worden aan de noden van de burgers en de overheid.

In globo verbindt 3M zich voor minimum 571.326.000,10 euro.

De menselijke gezondheidsschade valt niet onder de afstandsclausule zodat overheden en burgers zich in de toekomst nog steeds kunnen verhalen op 3M indien gezondheidsschade zou komen vast te staan. Het accent van de Saneringsovereenkomst ligt daarentegen op het definitief regelen van de kosten voor preventie, monitoring en medisch-psycho-sociale bijstand aan de burgers. Volgende kosten zijn dan ook wel vervat in de overeenkomst:

- de reeds gemaakte kosten door de overheid (o.a. bloedonderzoek) alsook de kostprijs van de in uitvoering zijnde en nog uit te voeren onderzoeken (m.u.v. bodemsanering);
- de uitbouw van een zorg- en ondersteuningsprogramma voor de burgers. Deze ondersteuning zal ook rust kunnen brengen bij de burgers.

De ontwerptekst van de Saneringsovereenkomst en evaluatie van de Saneringsovereenkomst door mr. Verbist wordt vertrouwelijk toegevoegd als bijlage bij deze nota.

Aangezien het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, niet voorziet in een expliciete delegatie van beslissingsbevoegdheid in deze aangelegenheid, is er noodzaak aan een collegiale beslissing van de Vlaamse Regering en een mandatering aan Zuhal Demir om de Saneringsovereenkomst te ondertekenen.

Daarnaast zal de minister eveneens ondertekenen voor de betrokken agentschappen met rechtspersoonlijkheid, zijnde de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), om een globale en éénduidige aanpak van de PFAS-problematiek t.a.v. 3M te waarborgen. Voor deze ondertekening zal gebruik gemaakt worden van de mogelijkheid tot gedeeltelijke opheffing van de delegatie aan OVAM en VMM voorzien in artikel 27 van het besluit van de Vlaamse Regering van 30 oktober 2015 tot regeling van de delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de hoofden van de departementen en van de intern verzelfstandigde agentschappen. De opheffing van delegatie zal expliciet beperkt worden tot het afsluiten van

minnelijke regelingen met 3M als gevolg van de PFAS-vervuiling veroorzaakt door de vestiging te Zwijndrecht.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Zoals hoger aangehaald genereert de Saneringsovereenkomst na ondertekening hiervan bijkomende inkomsten voor de Vlaamse overheid. *In globo* (rekening houdende met gestelde zekerheden en het leveren van ondersteunende diensten) verbindt 3M zich voor minimum 571.326.000,10 euro, waarbij de grootte van de finale ontvangsten o.a. afhankelijk is van de finale saneringsaansprakelijkheid en – plicht in hoofde van 3M en de nog uit te werken verbintenis om landbouwers te vergoeden voor schade geleden t.g.v. de PFAS-verontreiniging. De Vlaamse overheid van haar zijde zal de toekomstige kosten voor preventie, monitoring en medisch-psychosociale bijstand aan de burgers voor haar rekening moeten nemen, alsook eventuele andere kosten m.b.t. de PFAS-verontreiniging veroorzaakt door de vestiging van 3M in Zwijndrecht die niet gedekt worden door de verplichtingen tot het uitvoeren van bodemsaneringen. Deze toekomstige verplichtingen worden afgedekt door de onmiddellijke uitbetaling van een forfaitaire schadevergoeding ten gunste van de Vlaamse overheid t.b.v. 100 miljoen euro.

Aangezien de overeenkomst nog niet werd ondertekend, de middelen nog niet beschikbaar zijn en toekomstige uitgaven nog niet gekend zijn, werden deze nog niet ingeschreven op de begroting.

De volgende vormvereiste(n) zijn vervuld:
- De Inspectie van Financiën heeft gunstig advies verleend op 30 juni 2022:
- Het begrotingsakkoord met 2 voorwaarden waaraan wordt voldaan werd bekomen op 3 juli 2022.

B. ESR-TOETS

De ESR impact betreft de door 3M effectief uitbetaalde schadevergoedingen aan de Vlaamse overheid t.b.v. 100 miljoen euro. Dit bedrag wordt in 2022 op het MINA-fonds gestort. De uitgaven inzake de noodzakelijke PFAS gerelateerde uitgaven zullen worden ingeschreven op de passende artikelen in de uitgavenbegroting conform de voorwaarden uit het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor Financiën en Begroting van 3 juli 2022 en dit ten belope van maximaal de overeenkomstige ontvangsten ingevolge de Saneringsovereenkomst.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen impact op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Na mandatering door de Vlaamse Regering zal de Vlaamse Minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme Zuhal Demir zo spoedig mogelijk overgaan tot ondertekening van de Saneringsovereenkomst. Vervolgens zal de Saneringsovereenkomst ter mededeling worden overgemaakt aan het Vlaams Parlement.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering bevestigt haar akkoord met de inhoud van het ontwerp van de Saneringsovereenkomst en mandateert de Vlaamse Minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme Zuhal Demir om de Saneringsovereenkomst te ondertekenen namens het Vlaamse Gewest, de Vlaamse Gemeenschap, OVAM en VMM.

De Vlaamse minister van JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Zuhal DEMIR